

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/198
Toplantı Tarihi/Sayısı : 24.5.2023/31
Karar Numarası : 2023/435
Başvuran : S. B.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Salihli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın; ceza infaz kurumunda tutulan kardeşinin karantinasının uygulanmasında ve sağlığa erişiminde idarenin keyfi davrandığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle; vasisi olduğu kardeşi S. B.'ın Salihli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda cezasının infaz edilmekte olduğunu, kardeşinin ileri derecede KOAH ve astım hastası olup beyin ameliyatı geçirdiğini, bu nedenle ivedi bir şekilde sağlık kuruluşuna sevk edilmesi gerektiğini, ancak ceza infaz kurumunun kardeşini çeşitli bahaneler ile henüz sevk etmediğini, kardeşinin PCR testi negatif çıktığı halde karantina koşusunda tutulduğunu, kardeşinin sağlık hizmetine erişimi hususunda idarenin keyfi davrandığını iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Kurumdan alınan yazılı görüş ile ekinde yer alan not ve raporlarda özetle;

a. Başvuranın kardeşi S. B.'ın sevklerinin yapılmadığı iddiasının gerçeği yansıtmadığı, gerçekleştirilemeyen sevk S. B.'ın gitmek istememesi sonucu Psikiyatri Polikliniğine yapılan sevk olduğu, bir de Göğüs Hastalıkları Doktoruna randevusunun alınmış olduğu halde 28/2/2022 tarihli dilekçesi ile gitmek istememesi sebebiyle sevkinin yapılmadığı, Kuruma giriş yaptığı günden itibaren tüm sağlık işlemlerinin yapıldığı, revire hitaben yazmış olduğu dilekçelerin işleme alındığı ve doktora çıkarıldığı, doktorun reçete ettiği ilaçların alınarak kendisine teslim edildiği, yazı ekinde yer alan bilgi notunda söz konusu işlemlerin tek tek sıralandığı, yine yazı ekinde bilgi notunda yer alan kayıtlara ilişkin muayene raporları, reçeteleri, sevk evrakları dahil ilgili tüm sağlık evraklarının da gönderildiği, S. B.'ın sağlık işlemleri ile ilgili yapılan araştırma sonucu raporun başvurana da gönderildiği,

b. Karantina uygulamalarında tamamen Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün talimatlarının gereğinin yerine getirildiği, karantina sürelerinin uzama sebeplerinin koşu içerisinde yapılan PCR testi sonucu pozitif çıkan mahpus olması durumu, koşu yetersizliği sebebiyle karantina koşusuna yeni mahpus gelmesi durumunun süreyi uzatması durumu ile testi yapacak İlçe Sağlık Müdürlüğünden gelen ekiplerin zaman zaman Kuruma gecikmeli gelebilmesinden kaynaklı bir iki günlük uzamalar olduğu, bu sebeple uygulamada

keyfiyetin söz konusu olmadığı,

c. S. B.'ın Kuruma ilk giriş muayenesi sonucu düzenlenen 1/10/2021 tarihli ilk kabul gözlem formu incelendiğinde mide rahatsızlığı olduğu, apandisit ameliyatı geçirdiği, vücudunda ameliyat izi olduğunun tespit edildiğinin yazıldığı ancak mahpusun KOAH olduğuna dair bir beyanın olmadığına tespit edildiği, mahpusların sağlığı ile ilgili her türlü önlemin son derece hassasiyet ve titizlikle alındığı belirtilmiştir.

4. Muhatap Kurumun cevabı, başvurana yazılı görüşünü sunması için iletilmiş ancak başvuran Kurumumuza görüşünü iletmemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/04/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, "*inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması*" gerekmektedir.

8. Aynı Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap kurumların yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Başvuranın ilk iddiası; kardeşinin PCR testi negatif çıktığı halde karantina koğuşunda tutulduğu, idarenin bu hususta keyfi uygulamaları olduğu yönündedir.

12. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde ceza infaz kurumlarında tutulma koşullarını değerlendirirken başvuru tarafından ileri sürülen somut olaylara ilişkin

iddialarla birlikte koşulların bir bütün olarak gözetilmesi ve bu kapsamda önlemlerin şiddeti, süresi, amacı ve bireyler için sonuçlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini de kabul etmiştir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 38).

13. Başvuru dosyası kapsamındaki bilgi ve belgeler incelendiğinde, başvuranın kardeşi S. B.'ın; Kuruma 1/10/2021 tarihinde giriş yapmasından dolayı ilk olarak 1/10/2021-12/10/2021 tarihleri arasında karantinaya alındığı, daha sonra İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile suç tipine göre koğuşuna yerleştirilene kadar 12/10/2021-22/10/2021 tarihleri arasında da ikinci kez karantina B6 koğuşunda tutulduğu görülmektedir. Daha sonra suç tipine göre yerleştirildiği koğuşta kaldığı sırada 31/1/2022 tarihinde rahatsızlığı sebebiyle hastaneye götürülen mahpus, hastaneden dönüşte karantina koğuşu olan B4 koğuşuna yerleştirilmiştir. Mahpus ve başvuran kardeşinin karantina süresinin uzun uygulandığını iddia ettiği zaman aralığının bu aralık olduğu anlaşılmaktadır. Zira Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 20/1/2022 tarihinde ceza infaz kurumlarına tedbirlerle ilgili yeni bir yazı yollayarak bazı değişiklikler yapmıştır. Bu yazı kapsamında Kurumdan gününbirlik ayrılıp dönen mahpuslara uygulanması öngörülen tedbir; Kuruma döndüğünde PCR testi yapılmadan 5 günlük izolasyona tabi olmaları ve daha sonra PCR testi negatif çıkması halinde odalarına alınmaları, çıkmaması halinde 10 günlük tedavi amaçlı izolasyona tabi olmalarıdır. Bu sebeple muhatap Kurumdan ilgili zaman aralığına ilişkin tekrar bilgi alınmıştır. Kurum tarafından 28/2/2023 tarihinde; gününbirlik çıkışlar için ayrılan koğuşta yer olmadığından, mahpusun mecburen yeni gelenlerin koğuşuna alındığı bilgisi verilmiştir. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri" başlıklı 28'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*İdare ve gözlem kurulu aşağıda sayılan işleri yapmakla görevli ve yetkilidir: ... b) Hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirlemek... c) Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek...*" Bu çerçevede koğuşlardaki doluluk durumuna göre yerleştirme kararı, Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun takdir yetkisinde olan bir konudur.

14. Mahpusun 14/02/2022 tarihinde COVID-19 testi yapılmış ve yapılan test sonucunda aynı koğuşta kalan mahpus Y. G.'nin testi pozitif çıkmıştır. Testi pozitif çıkan mahpus Y. G., 14/2/2022 tarihinde başka karantina koğuşuna alınmış ancak aynı koğuşta kalan mahpuslar COVID-19 temaslı durumuna geldiği için temaslı olarak karantinada bekletilmiştir. Bu durumda mahpus, 31/1/2022-24/2/2022 tarihleri arasında B4 koğuşunda karantinada kalmıştır. Temaslıların karantina süreci bitiminde 24/2/2022 tarihinde test yapılmış ancak bu sefer de S. B. ve 6 kişinin test sonucu pozitif olduğundan, B3 koğuşunda 24/2/2022-10/3/2022 tarihleri arasında 14 günlük tedavi süreci karantina başlamıştır. 9/3/2022 tarihinde koğuşta yapılan test sonucunda pozitif mahpus olması nedeniyle temaslı olanlar B7 koğuşuna alınmıştır. Bu şekilde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 20/1/2022 tarihli tedbirleri uyarınca, 10/3/2022-15/3/2022 tarihleri arasında 5 gün boyunca temaslı olarak karantinada kaldıktan sonra suç grubuna uygun koğuşuna verilmiştir. Daha sonra 22/3/2022 tarihinde yine hastane sevki nedeniyle Kurumdan ayrılıp geri döndüğünde, karantina süreci başlatılmıştır. Muhatap Kurumun yazılı görüşünün eklerinde bulunan PCR testi sonuçları ile hastane muayene raporları incelendiğinde tarihlere ilişkin verilen bilgilerin doğru olduğu anlaşılmaktadır.

15. İzolasyon süreçlerinin tek kişilik odalarda tamamlanması her ne kadar arzu edilen durum da olsa ceza infaz kurumlarının fiziki şartlarını da göz önüne almak gerekir. Karantina odalarına yeni mahpusların alınması için oda kapasitesinin sınırlanması beklenilirse insan sirkülasyonunun devam ettirilmemesi, başka bir deyişle kurumdan dışarı hastane, mahkeme gibi nedenlerle mahpusların çıkarılmaması gerekir. Ancak bu durum ağır hak ihlallerine sebep olacağı için uygulanabilir değildir. Ceza infaz kurumu İdaresi tarafından Adalet Bakanlığının COVID-19

pandemi süreci için belirlediği tedbirlere uyulduğundan ve PCR testleri de hem karantina odasına girişte hem de karantinadan çıkışta koğuşa alınmadan önce uygulandığından, karantina koğuşunda kalan mahpuslardan birinin test sonucunun pozitif olması durumunda karantina koğuşundaki diğer mahpuslar temaslı durumuna gelmekte ve karantina süreleri uzatılmaktadır.

16. Ceza İnfaz Kurumu İdaresi, böyle bir durum karşısında, bulaşıcı hastalıkların yayılmasının önlenmesi yükümlülüğü çerçevesinde hareket etmek durumundadır. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesinin (CPT) “Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi Bağlamında Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılan Kişilere Yönelik Muameleye İlişkin İlkeler Bildirisi”nde şu ifadelere yer verilmiştir; “Koronavirüs (COVID-19) pandemisi, Avrupa Konseyine üye tüm devletler için olağanüstü zorluklar yaratmıştır. Polis gözaltı merkezleri, cezaevleri, göçmenlerin tutulduğu geri gönderme merkezleri, psikiyatri hastaneleri ve sosyal bakım evlerinin yanı sıra, kişilerin karantinaya alındığı yeni kurulan çeşitli tesisler/bölgeler de dahil olmak üzere, özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu yerlerde çalışan personele özgü spesifik ve yoğun zorluklarla karşılaşmaktadır. Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK), COVID-19 ile mücadele için **kati tedbirler alınması yolundaki açık zorunluluğu** kabul ederken, tüm yetkililere işkence ve insanlık dışı veya onur kırıcı muamelenin kesinlikle yasak olduğunu hatırlatmak durumundadır...” (CPT/Inf(2020)13). Diğer yandan 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Bulaşıcı hastalıklardan korunma” başlıklı 96’ncı maddesine göre; “Kurumda, 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 57 nci maddesinde ve 30/5/2007 tarihli ve 26537 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliğinde yer alan hastalık veya durumlardan birisinin çıkması veya çıkma şüphesinin ya da bu türden bir hastalık sebebiyle ölümün meydana geldiği hâllerde durum cezaevi tabibince kurumun en üst amirine bildirilir. Bu bildirim alınması üzerine kurum en üst amiri durumu gecikmeksizin ilgili mercilere bildirir. Hükümlünün, bir sağlık kuruluşu ya da cezaevi tabibince yapılan muayene ve teşhisi sonucunda, 1593 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinde sayılan zührevi hastalıklar ile HIV virüsü taşıdığı tespit edilmesi hâlinde, durum ceza infaz kurumu müdürüne yazıyla gizli olarak bildirilir. Ancak bu hâlde de, kurum olanakları ölçüsünde cezaevi tabibi, bunların ilk tedavilerini yapar ve hastalığın yayılmasını önleyici tedbirleri alır. Gerekli görülmesi hâlinde diğer bulaşıcı hastalıklarla ilgili olarak da aynı tedbirler alınır. [...] Tedaviyi sağlayacak nitelikte özel bölümü bulunmayan kurumlardaki hükümlüler, derhal tedavisinin yapılabileceği sağlık kuruluşuna sevk edilir. Kurum idaresi tarafından, hastalığın yayılmasına engel olmak için gerekli önlemler alınır.” Bu çerçevede, Ceza İnfaz Kurumu tarafından bulaşıcı bir hastalık olan COVID-19 ile mücadele etmek için gerekli tedbirlerin alındığı, bu bağlamda kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

17. Başvuranın diğer bir iddiası ise; S. B.’in ileri derecede KOAH ve astım hastası olduğu, beyin ameliyatı geçirmiş bir birey olduğu, ivedi bir şekilde sağlık kuruluşuna sevk edilmesi gerekirken ceza infaz kurumunun çeşitli bahaneler ile henüz sevk etmediği, sağlık hizmetine erişim hususunda idarenin keyfi davrandığı yönündedir.

18. “...Kişilerin devlet hâkimiyeti altında (somut olayda Ceza İnfaz Kurumu) buldukları süre boyunca yaşam koşullarının belirli bir standardın altına düşürülmemesini ve gerektiğinde iyileştirilmesini isteme hakları, Anayasa'nın 17. maddesinin (1) numaralı fıkrasında güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı kapsamında mevcuttur. Diğer taraftan tutulma koşullarının insan onuruna aykırı olmaması gerektiği Anayasa'nın 17. maddesinin (3) numaralı

fikrasında düzenlenen kötü muamele yasağıyla güvence altına alınmıştır.” (AYM, Hasan Çift, B. No: 2017/39367, 12/01/2021, para. 29)

19. S. B.’ın Kuruma ilk giriş muayenesi sonucu düzenlenen 1/10/2021 tarihli ilk kabul gözlem formu incelenmiş olup muhatap Kurumun yazılı görüşünde verdiği bilgilerin doğru olduğu görülmüştür.

20. Mahpusun sevk evrakı ve kendi isteğiyle hastaneye gitmek istemediği beyanını içeren dilekçeleri de incelenmiş olup muhatap Kurumun yazılı görüşünde verdiği bilgilerin doğru olduğu görülmüştür. Söz konusu evrak arasında mahpusun 15/2/2022 tarihindeki Göğüs Hastalıkları Bölümüne sevk işleminin karantina koğunun dolu olmasından dolayı iptal edildiğine ilişkin tutanağa da rastlanmış, detaylı incelendiğinde sevk işleminin iptal edilme sebebinin 14/2/2022 tarihinde mahpusla aynı koğuşta kalan hükümlü Y.G.’nün testinin pozitif çıkması olduğu anlaşılmıştır.

21. Muhatap Kurumun yazılı görüşünün ekinde yer alan sağlık kayıtlarına ilişkin bilgi notunda mahpusun; 27/10/2021, 04/11/2021, 22/11/2021, 13/12/2021, 16/12/2021, 13/1/2022, 20/1/2022, 31/1/2022, 21/2/2022, 28/2/2022, 3/3/2022, 17/3/2022, 21/3/2022 tarihlerinde revirde hekime muayene olduğu belirtilmiştir. Reçete ve raporlar incelendiğinde verilen bilginin doğru olduğu anlaşılmıştır. İlâveten, 24/3/2022 ve 28/3/2022 tarihlerinde de mahpusun hastane randevusuna götürüldüğü belirtilmiş, bu hususun da doğru olduğu cevabi yazı ekindeki belgelerden tespit edilmiştir. Söz konusu belgelerin incelenmesinden sağlığa erişimde İdarenin keyfi uygulaması olduğu iddiasının gerçeği yansıtmadığı görülmüştür. Bu sebeplerle söz konusu iddia bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

22. Yukarıdaki hususlar bir arada değerlendirildiğinde, incelenen başvuruda 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

24/5/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye